

Netopierí chodník

Kraj:	Bratislavský
Okres:	Bratislava III
Geomorfologická jednotka:	Malé Karpaty
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty
Prístup:	bus MHD Bratislava, Železná studnička (č. 43) a pešo 120 m k severu na hrádzu Druhého rybníka
Východisko:	Bratislava, Železná studnička, Druhý rybník (na juhozápade hrázde)
Trasa:	Bratislava, Železná studnička: Druhý rybník - po (severnej) hrázdi rybníka na jeho východný okraj - ponad studničku do svahu [až potiaľto je trasa súbežná s náučným chodníkom Červený most - Železná studienka - Kamzík] - lesným chodníkom po úpätí ľavého svahu doliny Vydrice po horný (východný) koniec Prvého rybníka
Dĺžka, prevýšenie:	1 km, prevýšenie 30 m
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	9
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, zoologické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2022

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave, vlhkosťou znečítateľnené drevené informačné tabuľky budú čoskoro inovované.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Mestské lesy v Bratislave, Cesta mládeže 4, 831 01 Bratislava, tel. 02 / 5478 9034; Občianske združenie Saola - ochrana prírody, Lubovníková 34, Bratislava

Poznámky: (1) Trasa náučného chodníka je vyznačená drobnými reflexnými nálepkami (obrázkami) siluety netopiera na stĺpoch či stromoch. (2) Skromný obsah informačných tabuliek v teréne rozširujú doplnkové informácie dostupné cez QR kódy na nich. (3) Optimálna doba na spozorovanie netopierov je mimo zimného obdobia za súmraku. Baterku so sebou!

Upozornenia: (1) Pre kočíky a vozíky je vhodná len prvá polovica trasy. (2) Pripravuje sa inovácia drevených informačných tabuliek, ktoré v lese rýchlo podľahli skaze. Prírodný materiál autori chodníka použili v snahe vyhnúť sa plasty.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Železná studnička (historicky Železná studienka, nem. Eisenbrünnl, maď. Vaskutacska). Prímestská rekreačno-oddychová lokalita bratislavského lesoparku v severozápadnej časti Bratislavy v Hornej Mlynskej doline pri sútoku Bystričky a Vydrice. Pomenovaná podľa prameňa železitej vody, pri ktorom v prvej polovici 19. storočia vybudoval Jozef Bergameny Ferdinandove kúpele. Prvú liečebnú a spoločenskú sezónu tu otvorili v roku 1830. Čistý prameň bez farby a vône bol vhodný pre ľudí, ktorí trpeli anémiou. V roku 1844 budovu odkúpil Jakub Palugyay, ktorý kúpele prebudoval na hotel a významné výletné miesto. Časom úprava toku Vydrice narušila režim podzemných vôd a liečivý železitý prameň zanikol. V polovici 20. storočia nastala postupná devastácia a v roku 1970 budovu zbúrali. V súčasnosti sa zdĺhavo pripravuje revitalizácia lokality znovuvybudovaním tzv. Labutieho pavilónu a záhradnej reštaurácie.

Mestské lesy v Bratislave (MLB). Prevažne lesné územie v malokarpatskom extraviláne hlavného mesta SR Bratislavy najmä v rámci okresu Bratislava III spravované od roku 1994 rovnomennou mestskou príspevkovou organizáciou. Toto územie medzi Kolibou, Kramármi, Lamačom, Kačínom, Malým Slavínom, Vajnorskou dolinou a hornou hranicou vinohradov nad Račou a Krasňanmi má rozlohu zhruba 3 000 ha. Ide len o malú časť územia bývalého **Bratislavského lesného parku** vyhláseného v roku 1973 pre prímestskú rekreáciu na ploche viac ako 17 000 hektárov v južnej časti Malých Karpát a pozdĺž Dunaja. Lesopark siahal (nesúvisle) od Devína a Devínskej Novej Vsi po Patrónku a potom od Lamača až po Stupavu, Borinku, Lozorno a Svätý Jur a popri Dunaji po Čunovo, teda zaberá časti Devínskych Karpát včítane lužných lesov na ľavom brehu Dunaja (Sihot'), najjužnejšiu časť Pezinských Karpát a zvyšky podunajských luhov neskôr priamo či nepriamo

postihnutých výstavbou vodného diela Gabčíkovo. Na túto rozlohu sa lesopark rozrástol postupne od roku 1956, kedy boli za prímestskú rekreačnú zónu ako prvé vyhlásené na ploche vyše 4 ha lesy okolo Železnej studienky, Krasňan a Rače. Zvyšné plochy pôvodného rozľahlého lesoparku dnes obhospodarujú rôzne iné subjekty. V prevažne listnatých - najmä dubovo-hrabových a bukových - lesoch s lúkami a čistinami sú na území MLB okrem upravených chodníkov a studničiek zakomponované rôznorodé oddychové zariadenia a v ostatnom čase revitalizované historické či novo budované ekovýchové objekty. V dôsledku množiacich sa nezhôd medzi občanmi rekreujúcimi sa v prímestských lesoch a lokálne dominujúcou lesohospodárskou činnosťou zahájilo v roku 2019 hlavné mesto spolu s odborníkmi kroky k obnove či vyhláseniu Bratislavského lesného parku na pozemkoch v katastrálnych územiach Bratislavy v rámci mestských častí Devín, Devínska Nová Ves, Dúbravka, Karlova Ves, Lamač, Záhorská Bystrica, Nové Mesto, Rača, Petržalka, Rusovce, Jarovce a Čunovo, miest Stupava a Svätý Jur a obcí Marianka, Borinka a Lozorno s jednotnou správou s cieľom prioritizácie rekreačnej a prírodno-ochrannej funkcie lesov, a to bez ohľadu na vlastnícke či užívateľské vzťahy.

Netopiere na území Mestských lesov v Bratislave. Z celkového počtu 28 druhov netopierov žijúcich na Slovensku sa v Mestských lesoch v Bratislave vyskytuje až 19 druhov. Ide o veľmi vysoký počet, keďže ide o nevelký areál a územie bez prirodzených dutín vhodných pre zimovanie netopierov, napr. jaskýň. Netopiere nachádzajú v tunajších lesoch priaznivé životné podmienky - bezzásahový režim vo veľkej časti lesa, výskyt dutín v starých stromoch, lúky a vodné plochy s množstvom hmyzu, opustené či nevyužívané stavby (vojenské bunkre, ladvňa a i.). Netopiere žijúce na Slovensku sa živia hmyzom, ktorého nedostatok počas zimy riešia zimným spánkom.

Prírodná rezervácia Vydrica. Chránené územie v južnej časti Malých Karpát vyhlásené v roku 2022 na dne doliny Vydrice pozdĺž jej toku na katastrálnom území niekoľkých mestských častí Bratislavy a z malej časti Sv. Jura v dĺžke zhruba 13 km medzi Červeným mostom a priesekom vedenia vysokého napätia poniže Bieleho kríža na ochranu jaseňovo-jelšových podhorských lužných lesov, bukových a jedľovo-bukových kvetnatých lesov a kyslomilných bukových lesov, ktoré sú biotopmi európskeho významu a v nich žijúcich živočíchov európskeho významu (napr. fúzač alpský, pásikavec, kováčik fialový, rak riavový). V území rastú aj dubovo-hrabové lesy karpatské, ktoré sú biotopom národného významu. Nad sútokom so Spariským potokom sa areál rezervácie rozširuje po oboch stranách toku až na šírku vyše 2 km. Osobitosťou chráneného územia je zachovaná možnosť pohybu návštevníkov bratislavského lesoparku aj mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu rastlín a ich plodov a húb pre vlastnú potrebu a vjazd a pohyb cyklistov na existujúcich cyklotrasách. Rezervácia sa čiastočne kryje s územím európskeho významu Vydrica (pozdĺž toku Vydrice) a Homolské Karpaty (na svojom severnom okraji) a chráneným vtáčím územím Malé Karpaty (sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Partizánska lúka a Červený most > Náučný chodník Červený most - Železná studienka - Kamzík

Kačín > Malokarpatský vlastivedný náučný chodník, I. úsek Lamač - Kačín

Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty. Chránené územie vyhlásené v roku 1976 v troch izolovaných areáloch na väčšine územia jadrového pohoria Malé Karpaty medzi Devínom a Novým Mestom nad Váhom na juhozápadnom Slovensku. Horské územie - väčšinou náhle sa dvíhajúce z oboch susediacich nížin - s nadmorskými výškami kulminujúcimi vrchom Záruby (768 m) nad Smolenicami budujú najmä žuly, vápence, kremence, fylity a amfibolity. Nachádza sa tu osem krasových oblastí s približne 300 jaskyňami, z ktorých je jediná sprístupnená so sprievodcom (Driny) a dve nevelké (Deravá skala a Veľká pec) sú verejnosti voľne prístupné. Podstatnú časť pokrývajú listnaté lesy s bukom, dubom či hrabom, na skeletnatých podložiach tiež jaseňom, javorom horským a lipou. Miestami sa vyskytuje nepôvodný gaštan jedlý, borovica čierna, teplo- a suchomilné travinnobylinné porasty, skalné a sutinové spoločenstvá, vzácne i rašeliniská a slatiny. Najvyššie časti najmä

na obalových a príkrovových štruktúrach ako aj krasové areály sú turisticky veľmi atraktívne a frekventované. V rámci oblasti leží takmer dvadsať rôzne veľkých území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú: Devínske Karpaty, Homolské Karpaty, Kuchynská hornatina a Biele hory) a dva veľké areály z nej zaberá chránené vtáčie územie Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných tabuliek

1. Netopierí chodník - Vitajte!
2. Základné informácie
3. Rok v živote netopiera
4. Kde ich pozorovať?
5. Veľkosť a vek
6. Dobrú chuť!
7. Prirodzení predátori
8. Stromové druhy
9. Netopiere Mestských lesov v Bratislave

Informačné tabulky v teréne nie sú číslované.

